Sacru și profan în *Psalmii* lui Ștefan Augustin Doinaș

ADINA-DANIELA CRĂCIUNESCU
Liceul Teoretic „Nikolaus Lenau”

Rezumat: *Psalmii* lui Ștefan Augustin Doinaș au apărut ca urmare a unei experiențe mistice trăite de poet în închisoare și au fost scrișii tocmai pentru a puncta acest moment de cotitură în viața poetului.

Volumul de poezii cu care stihuitorul își încheie activitatea artistică este unic în peisajul operei lui Doinaș, problematica religioasă nefiind abordată nici în volumele de versuri, nici în volumele de eseuri publicate până în anul 1996.

Trăsăturile generale ale poeziei religioase a lui Doinaș sunt:

- adresarea directă a omului către Dumnezeu, fie din necesitatea stabilirii unei relații cu Divinitatea, pe care omul își propune să O cunoască nemediat, fie din dorința de a-L transforma pe Dumnezeu în egalul omului, pe care să-L mustre după bunul plac și cu orice ocazie;
- invocarea tendențioasă și ireverențioasă la adresa Divinității, poetul folosind apelative dure pentru a I se adresa lui Dumnezeu;
- interogarea Divinității sub forma reproșului, îndrăzneală specifică lui Doinaș, pe care alți poeți-psalmiști (precum Alexandru Macedonski, Tudor Arghezi, ori Eugen Dorcescu) nu și-au permis-o;
- caracterul livresc al cântecelor de inspirație religioasă, conferit de contopirea în operă a unor motive, personaje, simboluri și subiecte biblice (Longin, sutașul roman, Golgota, Muntele Tabor, Iona etc.), concepte teologice creștine sau păgâne (*deusotiosus*), personaje emblematice din literatura universală (Don Quijote), imagini poetice preluate de la mari poeți și adaptate sensibilității propriii poetului (imaginea blagiană a Raiului luminat de flăcările Iadului îl inspiră pe Doinaș să creeze o reprezentare personală – răsturnată – a Paradisului);
- pe alocuri, mesajul poetic e profund laic, fiind neconform cu învățătura canonică, biblică.

Cuvinte-cheie: psalm, poezie religioasă, om, Dumnezeu, antagonism.

Portretul tipologic și istoric al poetului Ștefan Augustin Doinaș poate fi trasat în câteva linii simple, dar elocvente: „Doinaș este un poet erudit, inspirându-se din mitologia greacă, din Biblie, din istoria greacă și latină, din lumea actuală, din cultura românească. Limba sa este creată din simboluri. Conform imaginii universale a poetului modern, Doinaș este în primul rând un creator de limbă, care a explorat, în cadrul idiomului românesc, toate resursele vechi și actuale. Mesajul său însă rămâne ascuns, ca și cum limba sa elaborată, uneori chiar ermetică, în sensul lui Mallarmé,

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

i-ar servi ca mască. Unde se găsește omul la Doinaș? A separat el însuși omul și opera, Opera, Frumusețea fiind o valoare impersonală, salvată de contingențele istorice și de orice incidență individuală. Va trebui să studiem, într-o bună zi, în operă, umanismul lui Ștefan Aug. Doinaș, această figură de Renaștere, anunțând, fără îndoială, apropiatul mileniu care bate, deja, la ușa istoriei."[1]

Psalmii lui Ștefan Augustin Doinaș au apărut ca urmare a unei experiențe mistice trăite de poet în închisoare și au fost scrișii tocmai pentru a puncta acest moment de cotitură în viața poetului. În viziunea Dorinei Popescu, trei sunt cauzele apariției *Psalmilor* lui Ștefan Augustin Doinaș: „Motivația scrierii *Psalmilor* este triplă: sentimentul religios, detenția, spiritul de emulație (depășirea modelului biblic și a celui oferit de alți autori de psalmi). Încercând să afle sensul lumii, prin poezie și reflecțiile despre poezie, Doinaș ajunge, prin *Psalmi*, care, nu întâmplător, se constituie în ultimul său volum de poezii, să descopere că sensul nu se află în om, ci în afara lui, în Dumnezeu."[2] Perspectiva poate fi completată cu un alt punct de vedere, cel al exegetei Diana Ioana Ureche: „Ceea ce întreprinde Ștefan Aug. Doinaș în colecția de psalmi este o operațiune de valorificare a psalmilor lui David propunând o versiune nouă, îndepărtată de textul biblic. Poetul construiește un nou teritoriu al dimensiunii metafizice dominat de incertitudine manifestată într-o avalanșă de întrebări fără răspuns. Este de fapt imaginea unei lumi desacralizate, aflată în plin proces al destrămării. […] *Psalmii* lui Ștefan Aug. Doinaș reflectă concepția personală despre modalitatea de scriere a poeziei religioase și inovează spațiul literar românesc atât sub aspectul abordării problemei de comunicare om – Dumnezeu, cât și în privința limbii. Ștefan Aug. Doinaș este tranșant în ideile expuse direct, fără nicio reținere, în conturarea noii imagini a Divinității. Creația psalmică s-a născut din dorința de a marca un nou areal poeziei metafizice, dar și dintr-o nevoie de eliberare a unor sentimente aflate în stare latentă. În viziunea poetului comunicarea cu spațiul sacru trebuie recuperată și redefinită."[3]

Volumul de poezii cu care stihuitorul își încheie activitatea artistică este unic în peisajul operei lui Doinaș, problematica religioasă nefiind

[1] Prof. Dr. Eugène van Itterbeek în introducere la Ioana-Narcisa Crețu, *Poetica lui Ștefan Aug. Doinaș*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga", 2002, p. 9-10.

[2] Dorina Popescu, *Ștefan Aug. Doinaș și tentația teoretică a clasicului*, Timișoara, Editura Eurostampa, 2015, p. 312.

[3] Diana Ioana Ureche, *Poezia lui Ștefan Aug. Doinaș. Modernitate și clasicitate*, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2011, p. 313.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

abordată nici în volumele de versuri, nici în volumele de eseuri publicate până în anul 1996.

O primă particularitate a psalmilor doinașieni care iese în evidență la o lectură chiar și superficială a textului poetic o constituie adresarea directă a eului liric către Dumnezeu: *„Te știu gelos, teribil de gelos…”*[4](*Psalmul II*), *„Tu nu Te miri că mă culegi din pulberi…”*[5](*Psalmul III*), *„Doamne, aș vrea să-Ți spun Tu…”*[6](*Psalmul V*), *„Vai! Chipul Tău și-asemănarea Ta, / cum mi s-au scurs de pe obraz…”*[7](*Psalmul IX*), *„Doamne, întreg vreau să-Ți stau înainte!”*[8] (*Psalmul XIV*), *„Doamne, scuipat sunt / de gura Ta zilnic…”*[9](*Psalmul XV*), *„Știu, știu prea bine, Doamne, că Te joci.”*[10] (*Psalmul XXI*), *„Abis ești, Doamne.”*[11] (*Psalmul XXII*) etc.

Explicațiile pentru abordarea directă a Divinității sunt multiple: în primul rând, psalmistul își dorește să stabilească o relație cu Dumnezeu, în al doilea rând, poetul încearcă să-L cunoască pe Dumnezeu, iar, nu în ultimul rând, stihuitorul caută să intre în intimitatea Creatorului. Convorbiri cu Dumnezeu se vor a fi cântecele „religioase” ale lui Ștefan Augustin Doinaș. Din perspectiva Dianei Ioana Ureche există și alte rațiuni care justifică această modalitate de interpelare a Divinității, motive cât se poate de egoiste tocmai fiindcă sunt umane: „Se observă totodată utopia unui Dumnezeu umanizat, căruia poetul să i se adreseze la persoana a II-a și astfel vrea să îl facă egalul său.”[12]; „… bariera de politețe nu mai există, iar Domnul apare în ipostaza unui egal al omului, mustrat la modul cel mai aprig și cu orice ocazie.”[13]

Uneori, exprimarea directă a psalmistului este tendențioasă și ireverențioasă la adresa Divinității, poetul folosind apelative dure pentru a I se adresa lui Dumnezeu: *„Gelosule”* (*Psalmul II*), *„Neînduratule”* (*Psalmul IV*), *„Părăsitule”* (*Psalmul XI*) etc. Această invocare lipsită de respect la adresa Divinității este proprie psalmilor doinașieni, nefiind deloc caracteristică psalmilor originari ai lui David, proorocul știind că nu i se

[4]Ștefan Augustin Doinaș, *Psalmi*, București, Editura Litera Internațional, Chișinău, Editura Litera, 2003, p. 6.
[5]*Ibidem*, p. 7.
[6]*Ibidem*, p. 9.
[7]*Ibidem*, p. 13.
[8]*Ibidem*, p. 18.
[9]*Ibidem*, p. 19.
[10]*Ibidem*, p. 26.
[11]*Ibidem*, p. 27.
[12]Diana Ioana Ureche, *op. cit.*, p. 296.
[13]*Ibidem*, p. 298.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

cuvine omului să-L tragă la răspundere pe Dumnezeu, cu atât mai mult să-L trateze ca pe o ființă creată, iar nu drept Creatorul a toate care este. În acest mod necuviincios de abordare a lui Dumnezeu, Diana Ioana Ureche vede apanajul modernității psalmilor lui Doinaș: „Inventariind denumirile atribuite lui Dumnezeu înregistrăm o suită de apelative, unele chiar îndrăznețe, prin care psalmii lui Ștefan Aug. Doinaș se delimitează de lirica psalmică anterioară dobândind o aură modernă, a unui limbaj, în cele mai multe situații, excentric.”[14] Într-o lume desacralizată, în care totul este posibil, acest act (neîngăduit) de cutezanță poate părea firesc, poate da impresia unei relații strânse între cei doi conlocutori, însă adevărul este cu totul altul. Nimeni altcineva până la Augustin Doinaș nu și-a permis o asemenea îndrăzneală: psalmii macedonskieni, subintitulați „moderni”, păstrează un ton de adresare cuviincios și admirativ la adresa Divinității, psalmii arghezieni, deși moderni și mustind, pe alocuri, de revoltă, adoptă un ton smerit în raporturile cu Dumnezeu, cântările religioase ale lui Eugen Dorcescu continuă linia psalmilor davidieni, așadar adoptă tonul clasic, reverențios de comunicare cu Creatorul a toate.

Tot în cadrul vorbirii directe cu Cel de Sus intră și interogațiile adresate Divinității de către psalmist, care par mai degrabă imputări aduse lui Dumnezeu decât tentative de înfiripare a unui dialog cu Creatorul. În *Psalmul II*, dorind să accentueze ideea de ardere a omului pentru Dumnezeu, psalmistul Îi reproșează Domnului că piedicile puse în cale de Acesta nu-și au rostul câtă vreme omul aleargă spre Dumnezeu, își consumă toată energia pentru Dumnezeu, iar privirea lui Îl caută doar pe Dumnezeu: *„Doamne, / dar oare nu spre Tine-alerg întruna? / Și nu Te cheltuiesc mereu pe Tine? / Și nu de focul Tău îmi ard vederea?”*[15].În *Psalmul IV*, poetul aduce o nouă acuzație Celui de Sus, și anume aceea că iertarea divină vine cumva prea târziu, la final, în ziua Judecății de Apoi, devenită, în viziunea psalmistului, „ziua mâniei”: *„Doamne,de ce-ți rezervi iertarea pentru ziua / mâniei?”*[16]. Imaginea poetică e paradoxală, căci o acțiune pozitivă precum iertarea, care aduce vindecarea și exonerarea ființei umane de povara păcatelor, sosește tardiv, într-o zi a manifestării furibunde, din punctul de vedere al omului, a Dumnezeirii în toată slava Ei. Cât de departe de *Biblia* neo-testamentară e perspectiva psalmistului! Hristos iartă lesne și iute pe păcătoșii ce au nevoie de îndreptare, mărturie stând vindecarea paraliticului de la scăldătoarea Vitezda, tămăduirea celor zece leproși, ori

[14]Diana Ioana Ureche, *op. cit.*, p. 301.
[15]Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 6.
[16]*Ibidem*, p. 8.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

redarea vederii orbului din naștere. În *Psalmul VI*, care este o meditație pe seama pildei Semănătorului din Noul Testament, stihuitorul Îi aduce Domnului o învinuire dură și gravă, considerându-L vinovat de imperfecțiunea creației și despovărându-l pe om de orice culpă: *„Iar dacă vina mea este-a seminței, / a ta, Semănătorule, cu cât e / mai zgâriată pe obrazul lumii?”*[17]. Ștefan Augustin Doinaș nu este singurul poet care pune imperfecțiunea omului pe seama Creatorului, disculpându-l pe om de căderile în păcate văzute drept consecințe ale naturii sale nedesăvârșite. Înaintea lui, Tudor Arghezi tratase această temă în poezia *Adam și Eva* din ciclul *Tablouri biblice (Versuri de abecedar)*, punând defectele omenești ale omului în cârca Creatorului: *„Dar iată că l-a nimerit, / Din pricina aluatului, greșit, / Și că Adam, întâiul fiu / Al Domnului, ieșise, parcă, și zbanghiu”*[18]. În *Psalmul XXI*, psalmistul îi impută lui Dumnezeu faptul că tratează creația ca pe-o joacă: *„De ce Te joci, Stăpâne?”*[19], în vreme ce pentru om viața nu e o joacă, atâta timp cât miza este enormă și foarte serioasă, fiind vorba despre petrecerea eternității alături de Dumnezeu, sau alături de Diavol: *„Jucându-ne noi înșine-ntr-o doară / «de-a Domnul și de-a Dracul», nu Te temi, / că-n loc să ne sanctifici, ne blestèmi? / că-n loc să-Ți dovedești în mine chipul, / îmi curgi ca printre degete nisipul?”*[20].Și în acest psalm Doinaș se dovedește a fi continuatorul lui Arghezi, care în opera *Adam și Eva* prezintă crearea lumii și a întâiului om drept o joacă, un experiment divin temerar, în care Dumnezeu încearcă să îmbine două componente incompatibile, trupul (reprezentat prin metafora *„noroi”*) și sufletul (surprins prin metafora *„altoi de stea”*): *„Dar i-a ieșit cam somnoros și cam / Trândav și nărăvaș strămoșul meu Adam; / Că l-a făcut, cum am aflat, / Cu praf și nițeluș scuipat; / Ca să încerce dacă un altoi/ De stea putea să prindă pe noroi, / Că, de urât, scuipând în patru zări,/ Stingher, / Făcuse și luminile din cer”*[21]. Într-un alt imn, *Psalmul XXXIII*, poetul îi reproșează lui Dumnezeu că l-a înzestrat cu o grămadă de simțuri de care omul însă nu se poate bucura pentru a nu cădea în păcat, pentru a nu bea din cupa desfătării: *„De ce mi-ai dat puzderia de simțuri / ca avangardă, care se predă întruna, / în lupta mea pierdută cu văzutele?”*[22].

În loc să fie cântece de preaslăvire a lui Dumnezeu și a acțiunii Lui în lume, de adorare a unui Creator iubitor, bun și drept, de închinare în fața

[17]*Ibidem*, p. 10.
[18]Tudor Arghezi, *Versuri*, vol. II, București, Editura pentru literatură, 1966, p. 284.
[19] Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 26.
[20]Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 26.
[21]Tudor Arghezi, *op. cit*, p. 284.
[22]Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 39.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

perfecțiunii divine, cum sunt imnurile biblice veterotestamentare ale regelui-profet David, psalmii doinașieni sunt expresia revoltei omenești împotriva unei Divinități inaccesibile omului căzut și, din acest motiv, neînțelese de ființa umană. Psalmistul își îngăduie semeția de a-L trage de mânecă pe Dumnezeu, de a trage la răspundere Divinitatea, plasând, astfel, pe picior de egalitate Creatorul cu creatura. Un cântec deosebit de revelator în acest sens îl constituie *Psalmul VIII*, în care poetul lansează ideea că lumea este un mecanism care, odată pornit, funcționează și singur, că lumea își vede de drumul său și fără intervenția lui Dumnezeu: *„Ei bine, află, Doamne, / că astrele se mișcă pe elipse / prescrise, piersicii rodesc la termen.”*[23] Aceeași idee este reluată în *Psalmul XLVI*, însă transcrisă în alte imagini poetice și combinată cu conceptul păgân de *deusotiosus*: *„Lumea se naște zi de zi, Doamne, / fără ca Tu să știi.”*[24]Diferența dintre psalmii biblici și cei doinașieni este colosală. Deturnarea tonului elogios într-unul acuzator practicată de Doinaș este observată și de Diana Ioana Ureche: „Psalmii scriși de Ștefan Aug. Doinaș și compuși la vârsta maturității sunt simbolul răzvrătirii împotriva unei Divinități absente. Poezia sa religioasă înseamnă mai degrabă răzvrătire, adâncă întristare și înlătură canonul cunoscut de imn religios prin care se înalță laude lui Dumnezeu. Prin urmare, sentimentele transmise prin intermediul psalmilor, nu sunt de mulțumire sau de exprimare a iubirii față de Cel de Sus, ci sunt cu totul diferite luând chiar forme extreme.”[25]

O a doua trăsătură a psalmilor doinașieni ce se revelează cu ușurință la o lectură facilă a scrierii de factură lirică o reprezintă caracterul savant al cântecelor de inspirație religioasă. *Psalmii* lui Doinaș reprezintă o creație livrescă a unui autor doct care prelucrează într-o manieră originală tezaurul cultural universal. Ștefan Augustin Doinaș topește în poezia sa psaltică motive, personaje, simboluri și subiecte biblice, concepte teologice creștine sau păgâne, personaje emblematice din literatura universală, imagini poetice preluate de la mari poeți și adaptate sensibilității proprii și unei modalități specifice de reprezentare a lumii.

În *Psalmul VII*, unul dintre cei mai tulburători psalmi doinașieni, care vorbește despre agonia permanentă a Domnului *„pironit pe cruce”*[26], cauzată de mizeria omenească, eul liric se dedublează în sutașul Longin, personaj biblic adorat deopotrivă de ortodocși și catolici pentru convertirea

[23]*Ibidem*, p. 12.
[24]*Ibidem*, p. 52.
[25]Diana Ioana Ureche, *op. cit.*, p. 294.
[26]Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 11.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

sa la creștinism datorată sanctificării prin stropirea cu însuși sângele Domnului crucificat: *„Însă eu, / Longin, cel ce și-a înfipt în coastă sulița, / eu – primul om stropit cu sfântul sânge al Domnului răstignit…”*[27].

Într-un alt imn cutremurător, *Psalmul IX*, poetul menționează un loc de o maximă încărcătură emoțională pentru creștini, pomenit în Noul Testament, Culmea Căpățânilor, denumire populară evreiască pentru Golgota, muntele sfințit de sângele vărsat al Domnului: *„Cu cine / mai semăn eu acum? Sunt o maimuță / a Domnului: fac gesturi creatoare, / invoc lumina, și lumina vine, / alung din paradisul meu pe-acela / ce nu mi se supune, îmi duc fiii / pe Culmea Căpățânilor, și-acolo / îi bat în cuie, și-i împung în coastă.”*[28]Fără Dumnezeu, omul nu are altă șansă decât căderea în bestialitate, asemănarea cu Dumnezeu fiind înlocuită cu asemănarea cu o maimuță ce imită irațional gesturile divine, motiv pentru care își sacrifică pruncii în locul în care Dumnezeu a îngăduit să fie răstignit Unicul Său Fiu pentru ca neamul omenesc să se mântuie din robia păcatului. De asemenea, prin invocarea locației neo-testamentare a Culmii Căpățânilor, psalmistul insinuează că crucificarea lui Hristos nu poate fi decât gestul unui om fără Dumnezeu, al unui om căzut din slava lui Dumnezeu, al unui Adam alungat din Raiul desfătării.

Psalmul VIII invocă un concept teologic de sorginte păgână, și anume *deusotiosus*. În calitate de „Dumnezeu care se odihnește”, poetul îl prezintă pe Domnul stors de puteri după terminarea creației – fapt subliniat atât de repetiția prezentă în primul vers al imnului cât și de superlativul absolut deosebit de expresiv utilizat pentru a-L descrie pe Creatorul vlăguit: *„Simt, simt că ești grozav de obosit: / Creațiunea Ți-a stors toată vlaga.”*[29]; în egală măsură Cel Ce Este simte nevoia să se refacă după efortul creator istovitor: *„Așează-te, și odihnește-Te un pic…”*[30]; de asemenea, Cel de Sus este pasiv, complet dezinteresat de ceea ce se întâmplă cu creația Sa: *„Tu, oricum, nu mai poți să intervii. / Tu-ai aruncat din mână zarurile, / și n-ai mai fost interesat pe urmă / să vezi cum cad.”*[31], lăsând în mâinile oamenilor frâiele Universului: *„Îngăduie acum creaturilor / să-și depene, în parte, fiecare după / priceperea sa simplă, ghemul vieții.”*[32]Prezența lui Dumnezeu în lume nu mai este necesară, Universul fiind imaginat ca un imens mecanism care, odată pornit, nu mai are nevoie de Făuritorul lui: *„Ei*

[27]Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 11.
[28]*Ibidem*, p. 13.
[29]*Ibidem*, p. 12.
[30]*Ibidem*, p. 12.
[31]*Ibidem*, p. 12.
[32]*Ibidem*, p. 12.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

bine, află, Doamne, / că astrele se mișcă pe elipse / prescrise, piersicii rodesc la termen. / Dar cei ce joacă astăzi suntem noi, / și numai noi…"[33]. Nevoia de odihnă pare a fi trăsătura definitorie a acestui *deusotiosus*, repetiția accentuând această idee poetică: *„Așează-Ți bine capul / în poala mea, și trage-un pui de somn."*[34]În viziunea psalmistului, omul poate fi receptaculul unui zeu deposedat de slava sa, care se așează în brațele omului pentru a repauza. Versul liber din finalul poeziei avertizează că *deusotiosus* își va relua postura de creator *„la ceasul judecății"* și că cel care îl va anunța de sosirea momentului este chiar omul!!! În versiunea biblică, numai Dumnezeu-Tatăl știe care este momentul final, al Judecății de Apoi, ceea ce face ca viziunea lui Doinaș să fie una eretică, de vreme ce omul are puteri mai mari decât ale Domnului, fie El și *deusotiosus*. Așa cum maniheiștii încercau să explice prezența răului în lume prin participarea la creație a Dumnezeului-Fârtatul și a Diavolului-Nefârtatul, tot astfel păgânii încercau să găsească sursa haosului în lume în îndepărtarea zeului de opera sa, creându-l, astfel, pe *deusotiosus*, care nu este altceva decât o plăsmuire a minții umane iar nu o entitate de sine stătătoare, fără început și fără sfârșit, precum este Dumnezeul biblic. Un alt cântec care fructifică, în debut, conceptul teologic păgân de *deusotiosus*este *Psalmul XLVI*, insistând asupra caracterului pasiv al „Dumnezeului care doarme": *„Lumea se naște zi de zi, Doamne, / fără ca Tu să știi."*[35]Este reluată ideea lumii ca mecanism care funcționează fără intervenția divină vivificatoare.

În *Psalmul X* psalmistul prelucrează motivul biblic al rugului aprins care nu se mistuie, văzut de Moise în pustie, care nu este altceva decât o manifestare vizibilă a Dumnezeului nevăzut: *„Dintr-un / tufiș ce arde fără-a se scrumi, o voce / mi-a spus cu milă, și-am recunoscut-o…"*[36]. Epifania este proprie felului în care Dumnezeu li se revelează oamenilor în *Biblie*, și anume ca foc *„ce arde fără-a se scrumi"*, adică drept un foc imaterial, incandescent, care nu arde (asemănător focului ce se pogoară din cer sub forma Luminii Învierii). Rugul ce arde fără a se mistui prin care Dumnezeu i S-a arătat lui Moise pentru a-i dezvălui voia Sa de a elibera poporul evreu de sub stăpânirea egiptenilor este o manifestare minunată relatată în cartea Exodului. Diana Ioana Ureche vede în același psalm cu totul alte simboluri: „*Psalmul X* face aluzie la păcatul comis de Adam și Eva în urma căruia au fost izgoniți din Raiul protector. După gustarea din pomul cunoștinței

[33]*Ibidem*, p. 12.
[34]*Ibidem*, p. 12.
[35]Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 52.
[36]*Ibidem*, p. 14.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

binelui și răului celor doi li s-au deschis ochii spre existența din jur. Totodată s-a rupt orice legătură cu Creatorul, adică s-a interpus moartea spirituală[37]. Având acces la cunoașterea din jur, bineînțeles că și-au văzut și fețele oglindite în apă, dar reflecția era de această dată cea adevărată. Se oglindea chipul unor oameni care au păcătuit cu bună știință. Ei existau în afara limitelor spațiului protector, între bine și rău, cei doi poli existențiali. Prin versurile *Psalmului X*, Ștefan Aug. Doinaș vrea să spună că apa nu mai este pentru oameni o apă a vieții veșnice, lipsită de neliniști, ci «oglinda chipului schimonosit al omului», prin urmare simbol al păcatului"[38].

Psalmul XII vorbește despre un moment semnificativ în evoluția omenirii relatat de *Biblia* veterotestamentară: amestecarea limbilor la Turnul Babel. Motivul biblic al Turnului Babel slujește intențiilor poetice ale psalmistului, care dorește să sublinieze ideea că, deși înzestrat cu har divin și tălmăcitor al graiului dumnezeiesc: *„Oare nu port și eu blestemul graiului? / Limba / vie-a luminilor Tale cu aripi / nu-mi nălucește și mie-nțelesuri / dincolo de orice-nțelegere?"*[39], poetul vorbește limba amestecată a *„ginților brusc învrăjbite la Babel"*[40]și este incapabil atât să înțeleagă lucrarea lui Dumnezeu în lume cât și să o tâlcuiască muritorilor de rând (poetul fiind omul superior în raport cu ceilalți oameni datorită peceții harului dumnezeiesc): *„Însă ce pot pricepe / eu – din cumplita algebră cerească?"*[41]. *Psalmul XII* este interpretat și de Diana Ioana Ureche: „Urmând istoria biblică, Ștefan Aug. Doinaș nu uită nici de «blestemul graiului» (*Psalmul XII*) aruncat de Dumnezeu asupra umanității, acela de a nu vorbi o limbă comună și fiind sortiți unei neînțelegeri totale. Varietatea lingvistică și mulțimea popoarelor de pe glob își au originea în legenda Turnului Babel, transformat de-a lungul anilor într-un simbol al omenirii. Însuși Dumnezeu e de neînțeles și chiar îngerii păzitori nu mai pot să

[37]Nu doar cea spirituală, ci și cea fizică: Dumnezeu i-a avertizat pe oameni că, dacă vor mânca din pomul cunoștinței Binelui și Răului, vor muri (cu trupul). Sfântul Ioan Gură de Aur, în ale sale *Omilii la Facere*, explică foarte frumos că oamenii nu aveau o reprezentare a ceea ce înseamnă moartea, până când nu l-au văzut pe Abel la pământ , zăcând fără suflare. Atunci abia au înțeles Adam și Eva cu adevărat sensul poruncii date de Dumnezeu pe vremea când cei doi viețuiau liniștiți în Grădina Raiului. (v. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, Traducere din limba greacă veche și note de Preotul profesor Dumitru Fecioru, vol. I, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2003).

[38]Diana Ioana Ureche, *op. cit.*, p. 297-298.

[39]Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 16.

[40]*Ibidem*, p. 16.

[41]*Ibidem*, p. 16.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

comunice cu firea. Omul se vede debusolat într-un univers în declin și nu mai simte protecția divină…”[42].

Psalmul XVIII valorifică un alt motiv literar biblic, cel al Muntelui Tabor, pe care psalmistul îl devoalează de-abia la sfârșitul poeziei: *„Și toată spaima mea-i să nu cobor / nicicând din suflet muntele Tabor.”*[43], după ce îl insinuase printr-o descriere subtilă: *„muntele cel sfânt de strălucirea / iradiind din trupul Tău”*[44], Muntele Tabor fiind locul schimbării la față a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, loc care s-a învăluit de strălucirea necreată a lui Dumnezeu. Pe Muntele Tabor are loc una dintre cele mai cunoscute epifanii a Domnului, la care au asistat trei dintre apostoli: Sfântul Petru, Sfântul Iacob și Sfântul Ioan.

În *Psalmul XX* Diana Ioana Ureche întrevede printre rândurile imnului imaginea unui profet din Vechiul Testament, și anume a lui Iona înghițit de balenă: „În *Psalmul XX* Dumnezeu este identificat cu universul înconjurător, cu marele cosmos și avem proiectată în minte imaginea unui Iona înghițit de imensul chit din care caută ieșirea la lumină. Universul este asemenea unei carcere sufocante și apăsătoare peste care planează singurătatea. Această stare duce la dubiul cu privire la propria existență și la ștergerea oricărui contact cu realitatea corporală și a identității: «Sunt singur / în Tine, Doamne, ca într-un vast ospiciu: / înnebunit de cele nevăzute, / supravegheat de-un ochi fără pupilă. // Sunt sigur că exist? Mai am vreun nume?»”[45]. Singurele aluzii la personajul biblic ar putea fi interogațiile poetice cu privire la existența desfășurată în dimensiunea lumească: *„Sunt sigur că exist?”* și la realitatea numelui care trasează destinul omenesc, dând identitate ființei umane: *„Mai am vreun nume?”*. Acestea erau și întrebările care frământau sufletul personajului Iona creat de Marin Sorescu: *„ Înghițit de viu sau de…* (ezită) *de mort?”*[46] era interogația pe care și-o adresa Iona și care viza starea sa existențială și *„– Cum mă numeam eu?”*[47]era interogarea ce viza identitatea personajului. Așadar acest psalm poate conține o referință livrescă la parabola dramatică *Iona* a lui Marin Sorescu. Dacă în *Psalmul XX* menționarea lui Iona este implicită, fiind aproape imperceptibilă, în *Psalmul LXXXXIX* pomenirea acestuia este cât se poate de explicită și apare încă din primul vers al cântului: *„Iată-mă în Tine*

[42]Diana Ioana Ureche, *op. cit.*, p. 298.
[43]Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 22.
[44]*Ibidem*, p. 22.
[45]Diana Ioana Ureche, *op. cit.*, p. 298-299.
[46]Marin Sorescu, *Iona (Teatru)*, Ediție și postfață de Florea Firan, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 2006, p. 18.
[47]*Ibidem*, p.40.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

ca Ionà în chit.”[48]O altă diferență evidentă între cei doi psalmi care au ca sursă de inspirație același personaj biblic veterotestamentar o constituie orientarea sentimentului de sechestrare: dacă în *Psalmul XX* psalmistul se simțea captiv în Univers, în *Psalmul LXXXXIX* poetul devine prizonierul lui Dumnezeu, făcându-se trecerea de la dimensiunea exterioară a existenței la cea interioară, mult mai profundă. *Psalmul LXXXXIX* este comentat și de Diana Ioana Ureche: „Cei o sută de psalmi nu puteau să omită referirea la Iona, profetul trimis de către Dumnezeu să propovăduiască în cetatea Ninive. *Psalmul LXXXXIX* ne aduce în prezența poetului care se consideră un Iona aflat în interiorul lui Dumnezeu în același fel cum prorocul se găsea în chit. Acesta îl imploră să-l scoată din interior pentru a-și îndrepta greșeala de a nu-i asculta porunca. În același timp se consideră un «vestitor al unei lumi în destrămare» din care a fost luat și în care vrea să se întoarcă pentru a schimba sensul credinței…”[49].

Psalmul XLIII, de inspirație biblică neo-testamentară, invocă două simboluri biblice recurente în psaltica doinașiană: Golgota, muntele pe care a fost răstignit Domnul Iisus Hristos de răutatea omenească ajunsă la apogeu – motiv prelucrat și în *Psalmul IX*, însă într-o variantă mai subtilă, prin denumirea populară evreiască, și anume Culmea Căpățânilor – și sutașul roman care a străpuns coasta Dumnezeului întrupat, din care a țâșnit sânge și apă, pentru a se asigura că Hristos a murit – identitatea lui e menționată în *Psalmul VII*: Longin. Sutașul roman este un personaj biblic cu care poetul se identifică nu o dată. Dacă în *Psalmul VII* psalmistul apelează la acest erou creștin din dorința de a evidenția convertirea lui subită, concomitentă cu momentul stropirii cu sfântul sânge al Domnului[50], în *Psalmul XLIII* intenția poetului este diametral opusă: stihuitorul empatizează cu acest personaj biblic de nație străină pentru a accentua vina evreilor – poporul ales – în uciderea atât de cruntă a lui Mesia cel vestit de prooroci în tot Vechiul Testament. Nefăcând parte din poporul în rândul căruia s-a născut Iisus Hristos, sutașul roman, și implicit psalmistul care se dedublează în această entitate, nu se simte deloc vinovat de moartea Fiului lui Dumnezeu: *„nu-Ți iau povara de pe umeri, chinul / făpturii Tale nu e*

[48]Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 109.
[49]Diana Ioana Ureche, *op. cit.*, p. 309.
[50]În *Biblie* se menționează că minunile care au avut loc imediat după moartea Mântuitorului au determinat întoarcerea lui către creștinism,credință mărturisită fățiș prin cuvintele „Cu adevărat Acesta a fost Fiul lui Dumnezeu!”: cutremurarea pământului, întunecarea soarelui, deschiderea mormintelor, despicarea catapetesmei Templului lui Solomon.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

treaba mea, / nu eu Îți bat piroanele în palme”[51]. Totuși, deși roman și nu evreu prin născare, sutașul simte o atracție irezistibilă exercitată de Hristosul botezat în apele Iordanului: *„Ostaș al unui strălucit imperiu / ce-atârnă de sprâncenele lui Cezar, / eu simt cum bate-un fel de boare sacră / dinspre Iordan”*[52], însă nu înțelege încă semnele prevestitoare ale convertirii lui viitoare: *„Iar zeii mei pe socluri / de marmură încep să lăcrimeze. // De ce, de ce plâng oare zeii mei?”*[53].

În *Psalmul XLV* poetul realizează o filiație interesantă între Dumnezeu, *„mare Domn al morilor de vânt”* și Don Quijote, hidalgoul erou renumit pentru luptele sale cu morile de vânt, care au și dat naștere unui idiom celebru: *a se bate (a se lupta) cu morile de vânt*. Domnul este asociat cu Don Quijote, pentru că și acțiunile Sale par inutile: toate minunile săvârșite de Dumnezeu (dintre care întruparea din Fecioară, adică limitarea lui Dumnezeu – Cel Infinit la pântecele unei femei și moartea pe cruce, respectiv coborârea până în cele mai întunecate bolgii ale Iadului pentru biruirea morții și ridicarea la cer a drepților sunt cele mai mari) nu reușesc să-i readucă pe oameni pe drumul cel drept, nu sunt capabile să trezească în oameni o râvnă înflăcărată în urmarea lui Dumnezeu pe calea cea îngustă care duce către Rai. Dar filiația Dumnezeu – Don Quijote nu este singura înrudire inculcată în imn. Chiar dacă nu atât de evidentă, se simte în operă identificarea psalmistului cu cavalerul rătăcitor spaniol: așa cum eroul romanului cervantesc se luptă cu o serie de monștri mai mult sau mai puțin reali, tot astfel poetul înfruntă nenumărate dihănii interioare, care pot fi păcatele – în plan abstract, ori demonii – în plan concret: *„Cu viața care trece-n zbor, Stăpâne, / mă lupt de dragul vieții ce rămâne, / și zi de zi ca-ntr-un turnir turbat / cu monștrii sufletului meu mă bat.”*[54]O exegeză extrem de interesantă a *Psalmului XLV* o regăsim la Diana Ioana Ureche, tocmai pentru că țintește o direcție diametral opusă: „Trecerea rapidă a timpului se constituie în tema *Psalmului XLV*. Viața însăși se măsoară în clipe trăite, iar fiecare zi face parte dintr-un «turnir turbat» avut cu sinele. Psalmul atrage atenția asupra dorințelor fără împlinire în lumea reală, dar cu finalizare în zona imaginarului, și introduce la final relaționarea cu personajul don Quijote prin definirea lui Dumnezeu: «Tu,mare Domn al morilor de vânt / să nu-l trezești din vis pe don Quijote!». Fiecare om își construiește propriile idealuri, iar supremul idealist este Dumnezeu, care

[51]Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 49.
[52]*Ibidem*, p. 49.
[53]*Ibidem*, p. 49.
[54]*Ibidem*, p. 51.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

speră într-o lume perfectă, doar că visul său nu se materializează. Moara de vânt este un simbol al trecerii timpului prin învârtirea ciclică, dar se asociază și cu posibilitatea omului de visare. Don Quijote a fost unul dintre idealiștii convinși, căzut pradă unei false înțelegeri a realității.[55] Trezit din somnul care l-a cuprins după întoarcerea dintr-o serie de aventuri, își dă seama că universul construit din iluziile sale nu poate să existe în realitate și acțiunile săvârșite până atunci au fost în zadar. Netrezirea din vis a lui don Quijote înseamnă libertatea la visare și rămânerea la stadiul iluzoriu, al înșelării voite și conștientizate cu existența unei lumi absurde."[56]

Psalmul LXIX are un caracter erudit prin contopirea în țesătura sa lirică a unor elemente livrești, cum sunt motivul biblic al cerbului preluat din psalmii davidieni și imaginea Raiului luminată de flăcările Iadului moștenită de la Lucian Blaga și resemnificată într-o manieră originală, proprie lui Ștefan Augustin Doinaș. Ambele componente savante ale textului se ivesc către finele poeziei, adică își fac apariția în momentul de maximă intensitate al operei. Simbolul biblic al cerbului, care regelui-poet îi îngăduia paralela însetării psalmistului după Dumnezeu cu dorul cerbului după izvoarele apelor[57], este resemantizat de Doinaș, încărcându-se cu inedite și șocante semnificații. În viziunea lui Doinaș, Dumnezeu este asemănat unui *„cerbstrăpuns / de arcul aprig al credinței mele"*[58], ceea ce vrea să însemne că puterea Creatorului: *„Cândva mugeai…"*[59]este conferită Acestuia de credința oamenilor care Îl ajută să-Și conserve supremația asupra lumii. Nu este singurul loc în care psalmistul verbalizează această idee. Încă din primul psalm poetul vede în om vivificatorul unui Dumnezeu vlăguit: *„Ursita creaturii-i să-L învie / pe Creator."*[60]Imaginea poetică a Raiului luminat de flăcările Iadului, care apare în poezia *Lumina raiului* de Lucian Blaga: *„Ca un eretic stau pe gânduri şi mă-ntreb: / De unde-şi are raiul – / lumina? – Ştiu: Îl luminează iadul / cu flăcările lui!"*, este revalorizată de Doinaș într-o manieră paradoxală, ce surprinde felul original

[55]Părintele Steinhardt are o interpretare puțin diferită a acțiunilor acestui erou și a modului în care vede viața și își reprezintă lumea: în *Jurnalul fericirii*, călugărul de la Rohia afirmă că Don Quijote nu vede lumea așa cum este ea, ci așa cum ar trebui ea să fie. Tocmai de aceea eroul cervantesc este un cavaler idealist, care se luptă pentru readucerea lumii la starea ei de inocență primordială. Nu întâmplător părintele Steinhardt asociază acest personaj nobil cu Domnul Iisus Hristos, cavalerul prin excelență, restauratorul lumii printr-o jertfă care zguduie lumea din temelii.

[56]Diana Ioana Ureche, *op. cit.*, p. 305-306.

[57]V. *Psalmul 41* atribuit, potrivit tradiției, regelui-poet / profet David.

[58]Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 79.

[59]*Ibidem*, p. 79.

[60]*Ibidem*, p. 5.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

și insolit de reprezentare a lumii de către poet. Dacă lumina Raiului lui Blaga provine de la limbile de foc ale Iadului, lumina Raiului lui Doinaș este, paradoxal, întunecime desăvârșită: *„Cât ai să stai / pitit în bezna focului din rai?”*[61]. Imaginea poetică a lui Blaga este răsturnată de Doinaș. Încheierea inedită a *Psalmului LXIX* este examinată și de Diana Ioana Ureche: „Finalul textului accentuează faptul că psalmii lui Ștefan Aug. Doinaș pot fi relaționați cu creațiile literare ale altor scriitori, precum este Lucian Blaga. Întâlnim la creatorul *Luminii raiului* imaginea raiului luminat de flăcările iadului. O reprezentare similară[62] înfățișează și Ștefan Aug. Doinaș care prin punctele de suspensie dă de gândit asupra celor două concepte religioase fundamentale…”[63].

O ultimă trăsătură a *Psalmilor* lui Ștefan Augustin Doinaș evidențiată în această lucrare o reprezintă faptul că, uneori, mesajul poetic al psaltirii doinașiene e profund laic, fiind neconform cu învățătura canonică, biblică. De pildă, în *Psalmul I*, psalmistul lansează ideea că nu omul este înviat de Dumnezeu, după cum rezultă din învățătura creștină, ci omul Îl animă pe Dumnezeu: *„Ursita creaturii-i să-L învie / pe Creator.”*[64] Într-o altă imagine poetică, ideea reapare în *Psalmul XI*: *„Regret că ești neisprăvit în toate, / că brațul meu puternic nu mai poate / să-Ți întărească brațul, că eziți / în cerul Tău cu stâlpii putreziți.”*[65] În *Psalmul II*, Dumnezeul lui Doinaș vrea un om slab, care să fie ușor subjugat de puterea divină (*„șchiop, sărac și orb”*[66]), deposedat de toate ale lui: sănătate, bogăție, integritate fizică, în timp ce Dumnezeul biblic îl vrea pe om întreg, sănătos atât din punct de vedere fizic cât și din punct de vedere psihic. În *Psalmul III*, Stăpânul lui Doinaș este neîndurător: *„noaptea ești eclipsa / de-o clipă-a nemilostivirii Tale…”*[67], în vreme ce Dumnezeul adevărat este milă și dragoste nemărginită, capabilă să meargă până la jertfa supremă: sacrificarea de Sine pentru mântuirea neamului omenesc, acțiune unică în istoria omenirii și inexistentă în alte religii. În *Psalmul IV* iertarea divină vine tardiv, în ziua Judecății de Apoi, pe când *Biblia* neo-testamentară vorbește despre un Hristos lesne iertător și milostiv cu oamenii păcătoși, dovadă stând vindecările minunate făcute de Dumnezeu-Fiul. În același imn, Dumnezeul lui Doinaș îl vrea pe om ferecat în lanțuri, rob

[61]*Ibidem*, p. 79.
[62]Compararea versurilor celor doi poeți probează neadevărul acestei afirmații.
[63]Diana Ioana Ureche, *op. cit.*, p. 304.
[64]Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 5.
[65]*Ibidem*, p. 15.
[66]Ștefan Augustin Doinaș, *op. cit.*, p. 6.
[67]*Ibidem*, p. 7.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

Dumnezeirii, în timp ce Fiul lui Dumnezeu li se adresează oamenilor cu apelative precum „fii”[68] sau „prieteni”[69] („Mântuitorul Hristos îi numeşte pentru prima dată pe Apostoli «prieteni» înainte de patima Sa, şi numai după Cina cea de Taină şi spălarea picioarelor. În această cuvântare de despărțire, El îi ridică de la statutul de ucenici la cel de prieteni. Şi încă un amănunt: Iuda nu se mai afla în ceată. A avut privilegiul de a fi tratat ca ucenic, dar niciodată nu a fost numit prieten de către Hristos.”[70]). În *Psalmul V* poetul-psalmist adresează Divinității o rugăminte inedită: creatura Îi cere lui Dumnezeu să Se lase purtat de o ființă slăbănogită, chinuită chiar de imperfecțiunea fizică a orbirii, când, în realitate, Domnul este Cel Care ar trebui să-l care în spate pe neputinciosul om. În *Psalmul VI* poetul îi impută lui Dumnezeu că este singurul vinovat de imperfecțiunea creației, El fiind Semănătorul, în vreme ce oamenii sunt doar semințele aruncate de Creator în lume şi lăsate la voia întâmplării; Dumnezeul biblic e mereu activ, e veşnic prezent în viața omului, mântuind omenirea din interiorul creației, iar nu din afara ei. În *Psalmul VIII* Dumnezeu e *deusotiosus* păgân, reprezentarea laică prin excelență a lui Dumnezeu retras din lume, care se odihnește și nu Se mai arată interesat de creația Sa decât în „ceasul judecății”. *Deus otiosus* nu are nicio legătură cu Dumnezeul biblic, care e dragoste absolută și bunătate întruchipată, expresia supremă a acestor atribute fiind moartea pe cruce pentru dezrobirea oamenilor de puterea cu care păcatele îi subjugă. Tot în acest cânt este exprimată ideea că omul, iar nu Dumnezeu, știe când e momentul final al Judecății de Apoi. În această privință Însuși Fiul lui Dumnezeu mărturisește că singur Dumnezeu-Tatăl este Cel Care știe când va fi sfârșitul lumii. În *Psalmul XII* psalmistul crede cu tărie că îngerii vorbesc o limbă inaccesibilă oamenilor, ceea ce face imposibilă comunicarea între om şi Dumnezeu. *Biblia* ne învață însă că îngerii sunt translatori între oamenii căzuți din Grădina Raiului şi Dumnezeu, ei fiind cei care tălmăcesc oamenilor limbajul divin. În *Psalmul XIX* poetul este de părere că omul a fost născut în cer, dar, din cauza păcatului strămoșesc, a fost condamnat la exil pe pământ, însă și în acest punct viziunea psalmistului se dovedește a fi una personală, deoarece nu respectă învățătura Bisericii potrivit căreia omul a fost zămislit pe Pământ, din pământ, tot așa cum Raiul a fost sădit pe Pământ, iar nu în cer. În

[68]V. *Evanghelia după* Luca, capitolul 6, versetul 35 și Fericirile în *Evanghelia după Matei*, capitolul 5, versetul 9.

[69]V. *Evanghelia după Luca*, capitolul 8, versetele 1-3 și *Evanghelia după Ioan*, capitolul 15, versetele 12-15.

[70]V. https://ziarullumina.ro/repere-si-idei/o-prietenie-in-rama-de-poveste-87574.html.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

Psalmul XXI psalmistul îl acuză pe Dumnezeu că Se face vinovat de nefericirea omului, că l-a condamnat pe om la o existență dulce-amară, adică la o viață în care fericirea se învălmășește cu suferința. În această privință, viziunea Bisericii este fundamental diferită: ca bunătate absolută și dragoste întruchipată, Dumnezeu nu poate face rău ființei de El create, așadar răul nu poate veni de la Creator, care Își face simțită prezența în viața omului prin dăruirea fericirii, a împăcării cu Dumnezeu, cu sine și cu semenii și a liniștii; nefericirea omului, pe de altă parte, este consecința păcatului, adică a îndepărtării de Dumnezeu și singurul vinovat este omul; nici măcar Diavolul nu trebuie acuzat de suferința omului, câtă vreme el doar îi dă sugestii omului, ispitindu-l, însă omul este liber să decidă dacă să îmbrățișeze binele sau răul.

Lucrarea de față se vrea a fi o argumentare a ideii că *Psalmii* lui Ștefan Augustin Doinaș reprezintă o combinație de sacru și profan, adică o îmbinare de izvoare de inspirație biblică cu surse păgâne, necreștine. Modelul de pornire al psalmilor doinașieni îl constituie psalmii regelui-profet David, însă stihuitorul român se îndepărtează mult de sursa lui de inspirație, permițându-și libertăți pe care proorocul David nu și le-a îngăduit, cum ar fi înfruntarea lui Dumnezeu, acuzarea Divinității de imperfecțiunea creației, adresarea ireverențioasă și tăioasă în dialogul cu Creatorul.

Bibliografie:

Arghezi, Tudor.1966. *Versuri*. Vol. II. București: Editura pentru literatură.

Crețu, Ioana-Narcisa. 2002. *Poetica lui Ștefan Aug. Doinaș*. Sibiu: Editura Universității „Lucian Blaga".

Doinaș, Ștefan Augustin. 2003. *Psalmi.* București: Editura Litera Internațional. Chișinău: Editura Litera.

Sfântul Ioan Gură de Aur. 2003. *Omilii la Facere*. Traducere din limba greacă veche și note de Preotul profesor Dumitru Fecioru. Vol. I. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.

Martin, Aurel. 1967-1971. *Poeți contemporani.* 2 vol. București: Editura pentru literatură.

Popescu, Dorina. 2015. *Ștefan Aug. Doinaș și tentația teoretică a clasicului*. Timișoara: Editura Eurostampa.

Sorescu, Marin. 2006. *Iona (Teatru)*. Ediție și postfață de Florea Firan. Craiova: Editura Scrisul Românesc.

Ureche, Diana Ioana. 2011. *Poezia lui Ștefan Aug. Doinaș. Modernitate și clasicitate*. Timișoara: Editura Universității de Vest.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)

Sacredand profane into the Psalms of Ștefan Augustin Doinaș
(Abstract)

Key-words: psalm, religious poem, human being¸ God, antagonism.

The Psalms of Ștefan Augustin Doinaș are the result of a mystical experience lived by the poet while being in prison and they were written to mark this turning point in the life of the poet.

The volume of poems with which the bard concludes his artistic activity is unique in the landscape of Doinaș's work, due to the fact that the religious issue was not approached neither in the volumes of the lyrics nor in the volumes of essays published until 1996.

The general features of Doinaș's religious poetry are:

- the direct addressing of man to God, either from the necessity of establishing a relationship with the Divinity, which man intendstok now directly, or the desire to make God the equal of man, in order for the man to reprove God as he wishes and with any time he gets the chance;
- the tendentious and irreverent invocation towards the Lord, the poet using harsh names to address God;
- the interrogation of the Divinity in the form of reproach, a boldness specific to Doinaș, that other psalmists (such as Alexandru Macedonski, Tudor Arghezi, or Eugen Dorcescu) did not allow themselves;
- the cultural character of the psalms given by the merging in to the poem of some biblical motifs, characters, symbols and subjects (Longin, Roman centurion, Golgota, Mount Tabor, Iona, etc.), of some theological concepts either Christian or pagan (*deusotiosus*), of some very well known characters in the universal litterature (Don Quijote), of some poetic images taken from the writings of some great poets and adapted to the sensibility of the poet (the image of Heaven lightened by the flames of Hell taken from the poem written by Lucian Blaga is inspiring Doinaș to create a personal – overturned – representation of Paradise);
- in some places, the poetic message is profoundly secular, being inconsistent with the canonical, biblical teaching.

BDD-A32050 © 2019 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:58:21 UTC)